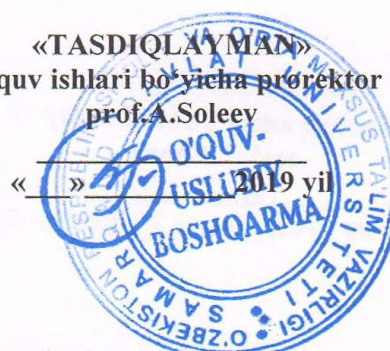

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi
№ 982
2019 yil « »

«TASDIQLAYMAN»
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof. A. Soleev
« » 2019 yil

O'ZBEKISTON IQTISODIY VA IJTIMOIV GEOGRAFIYASI
FANINING ISHCHI O'QUV
DASTURI
(4-kurs talabalari uchun)

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	140000 – Tabiiy fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	5140600 – Geografiya

Ma'ruza:	0 soat
Amaliy mashg'ulot:	0 soat
Mustaqil ish:	0 soat

Samarqand- 2019

Fanning ishchi o'quv dasturi namunaviy o'quv reja va o'quv dasturiga muvofik ishlab chikildi.

Tuzuvchilar:

Jumaboyev T.J.-SamDU Ijtimoiy-iqtisodiy geografiya kafedrasini dotsenti, g.f.n.

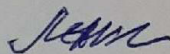
Taqrizchilar:

Alibekov L. A. - Geografiya va tabiiy resurslar kafedrasini professori, g.f.d.

Mamatqulov X.M -SamISI Xalqaro turizm va turizm servisi kafedrasini dotsenti, g.f.n.

Fanning ishchi o'quv dasturi Ijtimoiy-iqtisodiy geografiya kafedrasining 2019 yil ___ "___"dagi №___ son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashiga muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri

dots. M.A.Kadirov

Fanning ishchi o'quv dasturi Geografiya va ekologiya fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya kilingan (2019 yil ___ "___"dagi №___-sonli bayonnoma)

Fakultet uslubiy kengashi raisi:

dots. T.J. Jumaboyev

Fakultet dekani

dots.L.Z.Ibragimov

Kelishildi:

O'quv uslubiy boshqarma boshlig'i

dots.B.Aliqulov

Kirish

O‘zbekiston geografiyasi kursi oliy ta’lim tizimida geograf, kartograf, gidrometeorologlar tayyorlashda muhim o‘rin tutadi. Ushbu o‘quv fani Vatanimiz-O‘zbekiston tabiiy sharoiti va resurslari, ulardan omilkorlik bilan foydalanish, muhofaza ostiga olish haqida bilimlar berish bilan birga, respublikamiz tabiati va xo‘jaligining rivojlanishi qonuniyatlarini tushunib olishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston geografiyasining asosiy maqsadi talabalarda mamlakatning tabiati va uning elementlarini, tabiiy va mineral xom ashyo salohiyati, aholi va mehnat resurslari, iqtisodiyoti va uning tarmoqlar va hududiy tuzilishi va rivojlanishi masalalari bo‘yicha bilimlarni shakllantirishdan iborat.

O‘quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarda O‘zbekistonning tabiiy va iqtisodiy geografiyasi bo‘yicha kompleks bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – talabalarga regional tabiiy geografiya va landshafshunoslik, O‘zbekiston tabiatini geografik o‘rganish tarixi, O‘zbekiston tabiatini shakllantiruvchi eng muhim omillar, mamlakatning tabiiy sharoiti va boyliklaridan xo‘jalikni rivojlantirishda foydalanish, xo‘jalikni tarmoqlar tarkibi, hududiy tashkil etilishi va rivojlanish qonuniyatlarini o‘rgatishdan iborat.

Fan bo‘yicha talabalarning bilimiga, ko‘nikma va malakasiga qo‘yiladigan talablar

“O‘zbekiston geografiyasi” o‘quv fanini o‘zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba:

- tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy voqea-xodisalar va jarayonlarning vujudga kelishi va rivojlanish qonuniyatlarini *bilishi kerak*;

- tabiiy va iqtisodiy geografik jarayonlar, ularning o‘zaro ta’siri, aloqadorligi va oqibatlarini to‘g‘ri anglash, aniqlash *ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak*;

- O‘zbekistonning tabiati, iqlimi, er-suv, mineral xomashyo salohiyatini chuqur tahlil qilgan xolda uning xo‘jalik rivojlanishi darajasini baholash va kelajak istiqbollari belgilash *malakalariga ega bo‘lishi kerak*.

Fanning o‘quv rejadagi boshqa fanlar bilan o‘zaro bog‘liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

“O‘zbekiston geografiyasi” fani asosiy ixtisoslik fani xisoblanib, 6-7 semestrlarda o‘qitiladi. Dasturni amalga oshirish o‘quv rejasida rejalashtirilgan matematik va tabiiy-ilmiy, umumkasbiy fanlaridan etarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlik talab etiladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi o‘rni

Ushbu fan ilmiy-tadqiqot institutlariga, oliy, o‘rta maxsus, umumta’lim tizimi muassasalariga, ishlab chiqarish va boshqaruv tashkilotlariga malakali geograf mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lgan bilimlar beradi. U asosiy ixtisoslik fani hisoblanib, yuqori malakali geograflar tayyorlash tizimining ajralmas bo‘g‘ini hisoblanadi.

Fanni o‘qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Talabalarning “O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fanini o‘zlashtirishlari uchun o‘qitishning ilg‘or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tadbiq qilish muhim ahamiyatga egadir. Fanni o‘zlashtirishda darslik, o‘quv va uslubiy qo‘llanmalar, ma’ruza matnlari, tarqatma materiallar, elektron materiallar, kartografik va statistik ma’lumotlardan foydalaniladi. Ma’ruza va amaliy darslarda mos ravishdagi ilg‘or pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim. Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirilayotganda, albatta, ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondoshuv. Ta'lim texnologiyasi tizimning barcha belgilarini o'zida mujassam etmog'i lozim: jarayonning mantiqiyliigi, uning barcha bo'g'inlarini o'zaro bog'langanligi, yaxlitligi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv. SHaxsning jarayonli sifatlarini shakllantirishga, ta'lim oluvchining faoliyatni aktivlashtirish va intensivlashtirish, o'quv jarayonida uning barcha qobiliyati va imkoniyatlari, tashabbuskorligini ochishga yo'naltirilgan ta'limni ifodalaydi.

Dialogik yondoshuv. Bu yondoshuv o'quv munosabatlarini yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning o'z-o'zini faollashtirishi va o'z-o'zini ko'rsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish. Demokratik, tenglik, ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi faoliyat mazmunini shakllantirishda va erishilgan natijalarni baholashda birgalikda ishlashni joriy etishga e'tiborni qaratish zarurligini bildiradi.

Muammoli ta'lim. Ta'lim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish orqali ta'lim oluvchi faoliyatini aktivlashtirish usullaridan biri. Bunda ilmiy bilimni ob'ektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini, dialektik mushohadani shakllantirish va rivojlantirishni, amaliy faoliyatga ularni ijodiy tarzda qo'llashni mustaqil ijodiy faoliyati ta'minlanadi. Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vositalari va usullarini qo'llash - yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga qo'llash.

O'qitishning usullari va texnikasi. Ma'ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish), muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar.

O'qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o'zaro o'rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O'qitish vositalari: o'qitishning an'anaviy shakllari (darslik, ma'ruza matni) bilan bir qatorda – kompyuter va axborot texnologiyalari.

Kommunikasiya usullari: tinglovchilar bilan operativ teskari aloqaga asoslangan bevosita o'zaro munosabatlar.

Teskari aloqa usullari va vositalari: kuzatish, blits-so'rov, oraliq va joriy va yakunlovchi nazorat natijalarini tahlili asosida o'qitish diagnostikasi.

Boshqarish usullari va vositalari: o'quv mashg'uloti bosqichlarini belgilab beruvchi texnologik karta ko'rinishidagi o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, qo'yilgan maqsadga erishishda o'qituvchi va tinglovchining birgalikdagi harakati, nafaqat auditoriya mashg'ulotlari, balki auditoriyadan tashqari mustaqil ishlarning nazorati.

Monitoring va baholash: o'quv mashg'ulotida ham butun kurs davomida ham o'qitishning natijalarini rejali tarzda kuzatib borish. Kurs oxirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi. "O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi" fanini o'qitish jarayonida kompyuter texnologiyasidan, "Pover point" dasturidan foydalaniladi. Ayrim mavzular bo'yicha talabalar bilimini baholash test asosida va kompyuter yordamida bajariladi. "Internet" tarmog'idagi rasmiy iqtisodiy ko'rsatkichlaridan foydalaniladi, tarqatma materiallar tayyorlanadi, test tizimi hamda tayanch so'z va iboralar asosida oraliq va yakuniy nazoratlar o'tkaziladi.

“O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fanidan mavzular va soatlar bo‘yicha taqsimlanishi

№	Mavzular nomi	Jami soat	Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Mustaqil ta’lim
1.	O‘zbekiston transporti va tashqi iqtisodiy aloqalar		2	4	
2.	O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohalari geografiyasi		2	2	
3.	O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish turlari		2	2	
4.	O‘zbekistonni iqtisodiy geografik rayonlashtirish		2	2	
	Jami		8	10	

Asosiy qism: Fanning uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

Asosiy qismda (maruza) fanni mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosida tushunchalar va tezislar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo‘yicha talabalarga DS asosida etkazilishi zarur bo‘lgan bilim va ko‘nikmalar to‘la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo‘yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning ish beruvchilar talablari va ishlab chiqarish ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo‘layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o‘zgarishlar, iqtisodiyotni erkinlashtirish, iqtisodiy huquqiy va boshqa sohalardagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi texnologiyalarning so‘ngi yutuqlari e‘tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Ma’ruza mashg‘ulotlari

O‘zbekiston transporti va tashqi iqtisodiy aloqalar

O‘zbekistonda milliy transport tizimining tarixiy tarkib topishi va rivojlanishi. Transportning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati. Transportda yuk va yo‘lovchi tashish geografiyasi. O‘zbekistonning savdo-iqtisodiy aloqalarida transportning roli. Respublikaning transport majmuasi. Transportning turlari. Temir yo‘l, avtomobil, quvur, havo, daryo transporti.

Mustaqillik yillarida mamlakat transportining rivojlanishi, O‘zbekistonning xalqaro savdo tizimlariga chiqish imkoniyatlari.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv, bliz, loyixali, nilufar guli, menyu, munozara, o‘z-o‘zini nazorat.*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohalari geografiyasi

Respublikada aholiga madaniy va maishiy xizmat ko‘rsatish sohasining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv, bliz, loyixali, nilufar guli, menyu, munozara, o‘z-o‘zini nazorat.*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish turlari

Sohaning tarkibi: kommunal xo‘jaligi, savdo, umumiy ovqatlanish, turizm, sotsial-madaniy xizmat ko‘rsatish korxonalarining geografiyasi.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv, bliz, loyixali, nilufar guli,*

menu, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O'zbekistonni iqtisodiy geografik rayonlashtirish

O'zbekistonni iqtisodiy geografik rayonlashtirish Respublikada xo'jaligida tarmoqlararo va hududiy ishlab chiqarish majmualarining shakllanishi. Iqtisodiy rayonlashtirishning nazariy va amaliy ahamiyati, uning respublika xo'jaligini rivojlantirish rejalari bilan bog'liqligi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv, bliz, loyixali, nilufar guli, menu, munozara, o'z-o'zini nazorat.*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarda talabalar olingan nazariy bilimlarni amalda mustahkamlash uchun turli mavzuli kartalar chizish, ularning shartli belgilarini o'qish, kartalarni tahlil qilish, kartalar asosida kesmalar tayyorlash, statistik ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish kabi vazfalarni bajaradilar va shunga muvofiq baholanadilar.

Amaliy mashg'ulotlarning taxminiy tavsiya etiladigan mavzulari:

O'zbekistonda transport tarmoqlarini yozuvsiz xaritaga tushirish

Transportning turlari. Temir yo'l, avtomobil, quvur, havo, daryo transportlarini yozuvsiz xaritaga tushirish

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv,*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalarini yozuvsiz xaritaga tushirish

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv,*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O'zbekistonning xizmat ko'rsatish sohalarini yozuvsiz xaritaga tushirish

Kommunal xo'jaligi, savdo, umumiy ovqatlanish, turizm, sotsial-madaniy xizmat ko'rsatish korxonalarini yozuvsiz xaritaga tushirish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

O'zbekistonni iqtisodiy geografik rayonlarini yozuvsiz xaritaga tushirish

YOzuvsiz xaritaga O'zbekistonning davlat chegarasini tushirish, ma'muriy birliklarga ajratish. YOzuvsiz xaritada O'zbekistonni iqtisodiy geografik o'rnini mamlakatning tarixiy, iqtisodiy ijtimoiy rivojlanishi bilan bog'liqligi. O'zbekiston Respublikasining makrogeografik, mezogeografik, va mikrogeografik tutgan geografik o'rni tushiriladi va o'rganildi.

Iqtisodiy rayonlashtirish kartasini tuzish. Respublikada xo'jaligida tarmoqlararo va hududiy ishlab chiqarish majmualarining shakllanishi. Iqtisodiy rayonlashtirishning nazariy va amaliy ahamiyati, uning respublika xo'jaligini rivojlantirish rejalari bilan bog'liqligi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *diologik yondoshuv*

Adabiyotlar: A8; A9; A10; Q20; Q21; Q22

Amaliy mashg'ulotlar mavzulari

№	Mavzular nomi	Soat
1	O'zbekiston transporti tarmoqlarini yozuvsiz xaritaga tushirish	2
1.1	Temiryo'l transporti	

1.2	Avtomobil transporti	
1.3	Quvur va suv transporti	
2	O‘zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalarini yozuvsiz xaritagga tushirish	2
2.1	Xorijiy mamlakatlar bilan savdo aylanmasini yozuvsiz xaritagga tushirish	
2.2	O‘zbekistonning xorijiy mamlakatlar bilan tashqi savdosi jadvalini tuzish	
3	O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohalari geografiyasi	4
3.1	Kommunal xo‘jaligi	
3.2	Savdo va umumiy ovqatlanish	
3.3	Turizm	
3.4	Sotsial-madaniy	
4	O‘zbekistonning iqtisodiy geografik rayonlarini yozuvsiz xaritagga tushirish	2
4.1	Yozuvsiz xaritagga O‘zbekistonning davlat chegarasini tushirish,	
4.2	O‘zbekistonni iqtisodiy geografik rayonlarga ajratib yozuvsiz xaritagga tushirish	
	Jami	10

Fan uchun ishchi dastur tuzish jarayonida mazkur mavzu ro‘yxatidan amaliy mashg‘ulotlar uchun ajratilgan soat xajmiga mos xolda mavzular tanlab olinadi. Amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish bo‘yicha kafedra professor-o‘qituvchilari tomonidan ko‘rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma‘ruza mavzulari bo‘yicha olgan bilim va ko‘nikmalarni amaliy masalalar echish orqali yanada boyitadilar. SHuningdek, darslik va o‘quv qo‘llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, masalalar echish, mavzular bo‘yicha ko‘rgazmali qurollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

Kurs ishi loyihasini tashkil etish bo‘yicha ko‘rsatmalar

Kurs loyihasining maqsadi talabalarni mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirish, olgan nazariy bilimlarini qo‘llashda amaliy ko‘nikmalar hosil qilish va bunda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirishdir. Kurs loyihasining mavzulari umumiy talabalar sonidan 20-30 % ko‘proq va oldindan tayyorlanadi.

Mustaqil ta‘lim tashkil etishning shakli va mazmuni.

“O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fani bo‘yicha talabaning mustaqil ta‘limi shu fanni o‘rganish jarayonining tarkibiy qismi bo‘lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to‘la ta‘minlangan. Talabalar auditoriya mashg‘ulotlarida professor-o‘qituvchilarning ma‘ruzasini tinglaydilar, misol va masalalar echadilar. Auditoriyadan tashqarida talaba darslarga tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uy vazifa sifatida berilgan misol va masalalarni echadi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o‘rganish maqsadida qo‘shimcha adabiyotlarni o‘qib referatlar tayyorlaydi hamda mavzu bo‘yicha testlar echadi. Mustaqil ta‘lim natijalari reyting tizimi asosida baholanadi.

Uyga vazifalarni bajarish, qo‘shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o‘rganish, kerakli ma‘lumotlarni izlash va ularni topish yo‘llarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalanib ma‘lumotlar to‘plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to‘garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola va ma‘ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi. SHuning uchun ham mustaqil ta‘limsiz o‘quv faoliyati samarali bo‘lishi mumkin emas. Uy vazifalarini tekshirish va baholash amaliy mashg‘ulot olib boruvchi o‘qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzuni o‘zlashtirish darajasini tekshirish va baholash esa ma‘ruza darslarini olib boruvchi o‘qituvchi tomonidan har darsda amalga oshiriladi. “Uzbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fanidan mustaqil ish

majmuasi fanning barcha mavzularini qamrab olgan va quyidagi mavzu ko‘rinishida shakllantirilgan.

Talabalar mustaqil ta’limining mazmuni va hajmi

№	Mustaqil ta’lim mavzulari	Berilgan topshiriqlar	Bajarish muddati	Hajmi
1	O‘zbekistonning quruqlik transporti tarkibi va uni rivojlantirish istiqbollari	Adabiyotlardan konspekt kilish. Individual topshiriqlarni bajarish	1 haftalar	2
2	O‘zbekistonning uzoq xorijiy mamlakatlar bilan aloqlari	Adabiyotlardan konspekt kilish. Individual topshiriqlarni bajarish	2 haftalar	2
3	O‘zbekistonning MDH mamlakatlari bilan aloqlari	Adabiyotlardan konspekt kilish. Individual topshiriqlarni bajarish	3 haftalar	2
4	O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	Adabiyotlardan konspekt kilish. Individual topshiriqlarni bajarish	4 haftalar	2
5	O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohalari va turlari	Adabiyotlardan konspekt kilish. Individual topshiriqlarni bajarish	5 haftalar	2
Jami				10

“O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fanidan talabalar bilimni reyting tizimi asosida baholash mezoni

“O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fanidan talabalar bilimni reyting tizimi asosida baholash mezoni. “O‘zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi” fani bo‘yicha reyting jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarining saralash ballari haqidagi ma’lumotlar fan bo‘yicha birinchi mashg‘ulotda talabalarga e’lon qilinadi. Fan bo‘yicha talabalarning bilim saviyasi va o‘zlashtirish darajasining Davlat ta’lim standartlariga muvofiqligini ta’minlash uchun quyidagi nazorat turlari o‘tkaziladi:

joriy nazorat (JN) – talabaning fan mavzulari bo‘yicha bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda amaliy mashg‘ulotlarda og‘zaki so‘rov, test o‘tkazish, suhbat, nazorat ishi, kollektivum, uy vazifalarini tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o‘tkazilishi mumkin; oraliq nazorat (ON) – semestr davomida o‘quv dasturining tegishli (fanlarning bir necha mavzularini o‘z ichiga olgan) bo‘limi tugallangandan keyin talabaning nazariy bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Oraliq nazorat bir semestrda ikki marta o‘tkaziladi va shakli (yozma, og‘zaki, test va hokazo) o‘quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi; yakuniy nazorat (YAN) – semestr yakunida muayyan fan bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni talabalar tomonidan o‘zlashtirish darajasini baholash usuli. YAKuniy nazorat asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan “YOzma ish” shaklida o‘tkaziladi. ON o‘tkazish jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida muntazam ravishda

o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, ON natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda ON qayta o'tkaziladi. Oliy ta'lim muassasasi rahbarining buyrug'i bilan ichki nazorat va monitoring bo'limi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida YAN ni o'tkazish jarayoni muntazam ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, YAN natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda YAN qayta o'tkaziladi. Talabaning bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi ballar orqali ifodalanadi. «Uzbekiston iktisodiy va ijtimoiy geografiyasi» fani bo'yicha talabalarning semestr davomidagi o'zlashtirish ko'rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi. Ushbu 100 ball baholash turlari bo'yicha quyidagicha taqsimlanadi: YA.N.-30 ball, qolgan 70 ball esa J.N.-35 ball va O.N.-35 ball qilib taqsimlanadi.

Ball	Baxo	Talabalarning bilim darajasi
86-100	A'lo	Xulosa va qaror qabul qilish. Ijodiy fikrlay olish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.
71-85	Yaxshi	Mustaqil mushohada qilish. Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.
55-70	Qoniqarli	Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.
0-54	Qoniqarsiz	Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik. Bilmaslik.

Fan bo'yicha saralash bali 55 ballni tashkil etadi. Talabaning saralash balidan past bo'lgan o'zlashtirishi reyting daftarchasida qayd etilmaydi. Talabalarning o'quv fani bo'yicha mustaqil ishi joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar jarayonida tegishli topshiriqlarni bajarishi va unga ajratilgan ballardan kelib chiqqan holda baholanadi. Talabaning fan bo'yicha reytingi quyidagicha aniqlanadi: O, bu erda: V- semestrda fanga ajratilgan umumiy o'quv yuklamasi (soatlarda); O'- fan bo'yicha lashtirish darajasi (ballarda). Fan bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi saralash ball hisoblanib, ushbu foizdan kam ball to'plagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi. Joriy JN va oraliq ON turlari bo'yicha 55bal va undan yuqori balni to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan bo'yicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yo'l qo'yiladi. Talabaning semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq to'plagan ballari yig'indisiga teng.

ON va YAN turlari kalendar tematik rejaga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan reyting nazorat jadvallari asosida o'tkaziladi. YAN semestrning oxirgi 2 haftasi mobaynida o'tkaziladi. JN va ON nazoratlarda saralash balidan kam ball to'plagan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so'nggi joriy va oraliq nazoratlar uchun esa yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi. Talabaning semestrda JN va ON turlari bo'yicha to'plagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam bo'lsa yoki semestr yakuniy joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo'yicha to'plagan ballari yig'indisi 55 balidan kam bo'lsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi. Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyasiya komissiyasi tashkil etiladi. Apellyasiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi. Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra muduri, o'quv-uslubiy boshqarma hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

Talabalar ON dan to'playdigan ballarning mezonlari

	Ko'rsatkichlar	ON ballari	
		maks	1-ON
1	Darslarga qatnashganlik darajasi. Ma'ruza darslaridagi faolligi, konspekt daftarlarining yuritilishi va to'liqligi.	15	0-15
2	Talabalarning mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarishi va o'zlashtirish.	10	0-10
3	Og'zaki savol-javoblar, kollokvium va boshqa nazorat turlari natijalari bo'yicha	10	0-10
	Jami ON ballari	35	0-35

Talabalar JN dan to'playdigan ballarning mezonlari

	Ko'rsatkichlar	JN ballari	
		maks	1-JN
1	Darslarga qatnashganlik va o'zlashtirishi darajasi. Amaliy mashg'ulotlardagi faolligi, amaliy mashg'ulot daftarlarining yuritilishi va holati	15	0-15
2	Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi. Mavzular bo'yicha uy vazifalarini bajarilish va o'zlashtirishi darajasi.	10	0-10
3	YOzma nazorat ishi yoki test savollariga berilgan javoblar	10	0-10
	Jami	35	0-35

YAkuniy nazorat "YOzma ish" shaklida belgilangan bo'lsa, u holda yakuniy nazorat 30 ballik "YOzma ish" variantlari asosida o'tkaziladi. Agar yakuniy nazorat markazlashgan test asosida tashkil etilgan bo'lib fan bo'yicha yakuniy nazorat "YOzma ish" shaklida belgilangan bo'lsa, u holda yakuniy nazorat quyidagi jadval asosida amalga oshiriladi

	Ko'rsatkichlar	YAN ballari	
		maks	O'zgarish oraligi
1	Fan bo'yicha yakuniy yozma ish nazorati	6	0-6
2	Fan bo'yicha yakuniy test nazorati	24	0-24
3	Jami	30	0-30

YAkuniy nazoratda "YOzma ish"larni baholash mezonlari

YAkuniy nazorat "Yzma ish" shaklida amalga oshirilganda, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variant 2 ta nazariy savol va 4 ta amaliy topshiriqdan iborat. Nazariy savollar fan bo'yicha tayanch so'z va iboralar asosida tuzilgan bo'lib, fanning barcha mavzularini o'z ichiga qamrab olgan. Har bir nazariy savolga yozilgan javoblar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-3 ball oralig'ida baholanadi. Amaliy topshiriq esa 0-6 ball oralig'ida baholanadi. Talaba maksimal 30 ball to'plashi mumkin. YOzma sinov bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo'yilgan o'zlashtirish ballari qo'shiladi va yig'indi talabaning yakuniy nazorat bo'yicha o'zlashtirish bali hisoblanadi.

Dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti

Mazkur kursni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy usullari, yangi pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilishi nazarda tutilgan. Dasturdagi barcha ma'ruza mavzularini o'tishda ta'limning zamonaviy usullaridan keng foydalanish, o'quv jarayonini yangi pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish samarali natija beradi. Bu borada zamonaviy pedagogik texnologiyaning "Bumerang", "YOlpig'ich", "Aqliy xujum", "Masofaviy

ta'lim", "Zanjir", "Klaster" hamda "Muammoli dars" kabi usullarini qo'llash o'rinlidir.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Rahbariy adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlari. -T.: "O'zbekiston", 1993.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va kafolatlari. -T.: O'zbekiston, 1997. -110 b.

Asosiy adabiyotlar:

3. Baratov P. O'zbekiston tabiiy geografiyasi. -T., O'qituvchi, 1996.
4. Hasanov I. O'zbekiston tabiiy geografiyasi (ma'ruzalar matni).-T., O'zMU, 2000.
5. Hasanov I., G'ulomov P.N. O'zbekiston tabiiy geografiyasi (1-qism). O'quv qo'llanma.-T.: O'qituvchi, 2007.
6. Hasanov I., G'ulomov P.N., Qayumov A. O'zbekiston tabiiy geografiyasi (2-qism). O'quv qo'llanma.-T.: Universitet, 2010.
7. Asanov G.R., Nabixonov M., Safarov I. O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy jo'g'rofiyasi. -T.: "O'qituvchi", 1994.
8. Soliev A. O'zbekiston geografiyasi.-T.:Universitet, 2014.
9. Soliev A va boshqalar Mintaqaviy iqtisodiyot. -T., 2003.
10. Soliev A., Nazarov M., Qurbonov SH. O'zbekiston hududlari ijtimoiy -iqtisodiy rivojlanishi . -T.: "Mumtoz so'z", 2010.

Qo'shimcha adabiyotlar:

11. Akramov Z.M., Rafikov A.A. Proshloe, nastoyashее i buduшее Aralskogo morya.-T., 1990.
12. Babushkin L.N., Kogay N.A., Zokirov SH.S. Agroklimaticheskie usloviya selskogo xozyaystva Uzbekistana.-T.: Mehnat, 1975.
13. Babushkin L.N, Kogay N.A. Fiziko-geograficheskoe rayonirovanie Uzbekstan Trudy TashGU. Nov.seriya. vьp 231. Geograficheskije nauki, kn.27. -T., 1964.
14. Bogdanov O.P. Jivotnye Uzbekistana.-T.: O'qituvchi, 1975.
15. Mo'minov A. va boshqalar. O'zbekiston tabiiy geografiyasi. -T.: O'qituvchi, 1984.
16. «1988-2008 yillarda O'zbekiston Respublikasida atrof-muhit va tabiiy resurslardan foydalanishning xolati to'g'risida Milliy ma'ruza». -T., 2009.
17. Ahmedov E.-O'zbekiston shaharlari mustaqillik yillarida.-T., "Abu Ali Ibn Sino", 2002.
18. Ata-Mirzaev O., Tuxliev N. Uzbekistan priroda naselenie ekonomika. "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi". -T., 2009.
19. Mullajonov I. Naselenie Uzbekistan. -T.: "Uzbekistan", 1989.
20. Soliev A.S., Mallaboev T. Iqtisodiy va sotsial geografiya kursida ayrim qonuniyatlarni o'rganish metodikasi.-T., 1995.
21. Soliev A.S., Qarshiboeva L. Iqtisodiy geografiyaning nazariy va amaliy muammolari. -T., 1999.
22. Tuxliev N., Taksanov A. Natsionalnaya ekonomicheskaya model Uzbekistana. -T.: "O'qituvchi", 2000.
23. G'ulomov S., Ubaydullaeva R., Ahmedov E. Mustaqil O'zbekiston (o'zbek, ingliz tillarida). -T.: "Mehnat", 2001.

Elektron manbalar:

www.Ziyonet.uz

